

мось, що дослідження означених питань сприятиме створенню та законодавчому закріпленню системи принципів адміністративного права та встановленню нової людиноцентристської ідеології у діяльності органів публічного управління, їх орієнтацію на захист нових цінностей. Одночасно з урахуванням складності проблеми вважаємо, що дискусія про принципи адміністративного права має тривати.

УДК 342.9

Р.М. Опацький

**■ АКТУАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ ЮВЕНАЛЬНОЮ
ПОЛІТИКОЮ В УКРАЇНІ**

Розглянуто питання актуалізації публічного адміністрування ювенальною політикою в сучасних українських умовах.

Ключові слова: *адміністративне право, державна ювенальна політика, права дітей, проблематика.*

Рассмотрены вопросы актуализации публичного администрирования ювенальной политики в современных украинских условиях.

Ключевые слова: *административное право, государственная ювенальная политика, права детей, проблематика.*

The problems of mainstream public administration of juvenile policy in terms of contemporary Ukrainian.

Key words: *administrative law, state juvenile policy, the rights of children, problems.*

Україною пройдено важливий шлях у формуванні та закріпленні інституцій сучасної держави. 20 років незалежності країна динамічно розвивалася, і як результат на початку XXI ст. наша держава отримала унікальний шанс через реформи увійти до кола країн-учасниць європейського інтеграційного процесу. Економічна динаміка зростання за ці роки стала фундаментом подальших глибоких модернізаційних змін. Україну почали визнавати як майбутній центральноєвропейський осередок розвитку. Як зазначив Президент України В.Ф. Янукович у виступі з нагоди 20-ї річниці незалежності України, ми маємо винести певні уроки з власної історії. Перший урок: незалежна держава – це не подарунок на все життя, незалежність потрібно доводити і зміцнювати щодня. Це справа кожного громадянина. Не популізм і красиві гасла забезпечують незалежність, а лише реальні справи і повсякденна робота. Урок другий: недореформованість країни – головний чинник соціальних бід і нестабільності; потрібна

системність і послідовність змін, глибока модернізація країни. Світова криза ще раз засвідчила, що в сучасному світі навіть найсильніші країни можуть стати банкрутами, якщо не здатні до саморозвитку. Урок третій: потрібне ствердження правової і впорядкованої демократичної системи. Урок четвертий: корумпована система влади знищує будь-яку реформу. П'ятий урок: усі роки незалежності ми відчували дефіцит гуманізму, людяності в стосунках між державою та громадянами. Жодні реформи, жодні політичні ініціативи не матимуть підтримки і розуміння, якщо вони не вирішують проблеми конкретної людини [1].

З огляду на сучасний розвиток адміністративно-правової доктрини вважаємо за доцільне актуалізувати проблему публічного адміністрування сфери ювенальної політикою в Україні, тому що з визнанням пріоритетності утвердження та забезпечення прав людини в адміністративно-правовій науці цілком обґрунтовано здобула поширення позиція щодо запровадження сервісної його концепції, відповідно до якої суб'єкти публічного управління мають якнайповніше забезпечувати права, свободи і законні інтереси фізичних осіб. Саме крізь призму оновленого розуміння ролі адміністративного права постає завдання дослідження прав дітей. Актуальність проблеми забезпечення прав дітей не викликає сумніву, у цьому питанні існує відповідність поглядів влади та громадянина щодо необхідності такої діяльності як важлива складова успіху трансформації відносин у цій сфері.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження специфіки публічного адміністрування ювенальною політикою в Україні в умовах трансформації українського суспільства, обґрунтування застосування публічного підходу в державному управлінні захистом прав дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наріжне підґрунтя спостережень та висновків щодо встановлення сутнісних характеристик публічного адміністрування ювенальною політикою в Україні склали роботи дослідження природи права та явища безпеки на філософсько-теоретичному рівні, здійснені вченими С.С. Алексєєвим, В.І. Жульовим, В.В. Лук'яновим, П.М. Рабіновичем, О.Н. Ярмишем, О.Ф. Скакун, М.І. Козюброю, Д.А. Керімовим, М.І. Лановим, А.В. Малько, С.С. Маїляном, В.С. Нерсесянцем, М. Селівановим, Ю.А. Тихомировим. Наведені в їх працях узагальнення, визначення, дефініції права, безпеки в сфері захисту прав дітей дозволяють охарактеризувати її

зміст з боку онтології (вчення про буття) і гносеології (вчення про пізнання).

Теоретичним підґрунтям формування моделі публічного адміністрування ювенальною політикою в Україні, окресленого новою ідеологією адміністративного права відповідно до його суспільної цінності, мають стати роботи вчених з адміністративного права: В.Б. Аверьянова, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, К.С. Бельського, В.М. Гаращука, І.П. Голосніченка, Т. Гончарука, Є.В. Додіна, П.В. Діхтєвського, Р.А. Калюжного, В.К. Колпакова, Т.О. Коломоєць, С.В. Ківалова, Є.В. Курінного, А.Т. Комзюка, О.Л. Копиленка, О.В. Кузьменко, Д.М. Лук'янця, Р.С. Мельника, В.П. Петкова, С.В. Петкова, Д.В. Приймаченко, С.Г. Стеценко, О.П. Рябченко, М.М. Тищенко, В.К. Шкарупи, Х.П. Ярмак та ін.

Велике значення для осмислення ключових проблем інституціоналізації аспект державної ювенальної політики й понині мають праці Р. Коуза, Д.Норта, В.Ойкена, Т.Санталайна, П.Поренне, Т.Сааті, Г. Саймона, які започаткували фундаментальні і прикладні дослідження з системного аналізу та ґрунтовно розвинули сукупність наукових засад щодо механізмів, інститутів, інструментів держави та ринку, специфіки їх дії.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес становлять праці таких українських та російських вчених, як Н.Липовська, І. Бережнюк, І. Кісельова, С. Барамзін, О. Маркіна, В. Діанова, І. Драган, М. Івашов, Л. Івашова, П. Пашко, Д. Приймаченко, М. Корецький, В. Макрусев, Д.Фролов, В.Кухаренко, М.Ванін, Р.Волков, Н.Нижник, В.Цветков, А.Решетніченко, Серьогін, Н.Ільченко, Ю.Кунєв, С. та інших. Саме ці науковці зробили фундаментальний і ґрунтовний внесок в обґрунтуванні та дослідженні теоретико-методологічних засад інституціоналізації, проблем державної політики.

Таким чином, можна констатувати, що в сучасній українській науці розробка питань безпеки дорожнього руху здійснюється в напрямках: 1) адміністративно-правовому; 2) кримінально-правовому; 3) кримінально-процесуальному та криміналістичному; 4) теоретико-правовому, цивільно- та міжнародно-правовому.

Виклад основного матеріалу. Комплексне та системне вдосконалення основних напрямків розвитку адміністративного права України як засобу забезпечення виконання головного обов'язку держави є одним з важливих напрямів реформ в Україні, розвитку демократії, забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридич-

них осіб. Напрямки розвитку адміністративного права постійно перебувають у сфері інтересів вчених-адміністративістів. Сьогодні ці вчені констатують тривання процесу розширення сфери суспільних відносин, що входять до предмета адміністративного права, а також визнання суттєвих змін у формах і методах державного управління, що зумовлені якісними змінами управлінського змісту держави. В основі зміни ролі адміністративного права лежить концептуальна зміна характеру відносин між людиною і державою, яка була закріплена в ст. 3 Конституції України, визнання того, що "права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави", означає підпорядкування діяльності всіх державних органів і правових інститутів суспільства потребам реалізації, охорони та захисту прав людини, їх пріоритетність перед іншими цінностями демократичної, соціальної, правової держави [2].

З огляду на сучасний розвиток адміністративно-правової доктрини вважаємо за доцільне актуалізувати проблему публічного адміністрування сфери ювенальної політики в Україні, тому що з визнанням пріоритетності утвердження та забезпечення прав людини в адміністративно-правовій науці цілком обґрунтовано здобула поширення позиція щодо запровадження сервісної його концепції, відповідно до якої суб'єкти публічного управління мають якнайповніше забезпечувати права, свободи і законні інтереси фізичних та юридичних осіб. Саме крізь призму оновленого розуміння ролі адміністративного права постає завдання дослідження. Актуальність проблеми забезпечення прав дітей не викликає сумніву, у цьому питанні існує відповідність поглядів влади та громадянина щодо необхідності такої діяльності як важлива складова успіху трансформації відносин у цій сфері.

Щорічно в Україні неповнолітніми вчиняється понад 500 000 злочинів, та понад 100 000 стають жертвами кримінальних посягань (і це тільки офіційні дані). Україна за рівнем дитячої злочинності посідає п'яте місце в Європі. 27% дітей підтвердили, що до них зверталися незнайомі особи через мережу інтернет, 30% дітей контактували із незнайомцями, 28% відсилали свої фото та 17% відсилали інформацію про свої родини. За даними Департаменту інформаційних технологій МВС України, за 2011 рік в Україні зафіксовано 303 випадки розбещення неповнолітніх (у 2010-му - 251). Також зареєстровано 851 злочин, що стосувалися ввезення, виготовлення, збуту і розповсюдження

порнографічної продукції, у тому числі за участю дітей (811 у – 2009 році) [3].

Стає очевидним, що фундаментальні наукові дослідження в цій сфері мають спиратися як на теоретичні правові концепції, погляди, сформовані українськими вченими в сфері захисту прав дітей, так і на оновлене розуміння сучасної доктрини адміністративного права.

Комплексний характер проблеми забезпечення прав дітей потребує розглядати цю проблему у взаємозв'язку з іншими галузями права та звернутися до дослідження цієї проблеми на підставі онтологічних і гносеологічних властивостей. Теоретико-правовий аналіз правової природи, сутності і змісту формування публічних засад забезпечення прав дітей має спиратися на методологічний фундамент теоретичних досліджень і здобутків вчених, які досліджували та продовжують досліджувати складові цих відносин. Дослідження генезису наукового пошуку дозволяє сформулювати цілісне уявлення про ступінь опрацювання проблеми, яка передбачає використання загальнонаукового підходу і дає можливість розглянути обрану проблему у динаміці, тим самим з'ясувавши її наукову цінність та суспільну значущість.

З іншого боку, ми маємо спиратися на критичний підхід до традиційного ставлення і висвітлення питань забезпечення прав дітей в межах і форматі, що були окреслені доктриною радянського адміністративного права, яке знайшло своє втілення у практичній площині. Про це може свідчити продовження панування провідної ролі МВС України в цьому питанні, а також наявність подібних статистичних традицій у більшості досліджень з цієї проблематики. Актуальність нашого дослідження полягає у тому, що з позицій людиноцентристської ідеології, згідно з якою держава має "служити" інтересам громадян шляхом всебічного забезпечення пріоритету її прав, свобод та законних інтересів у сфері діяльності публічної адміністрації, з позицій оновленої доктрини вітчизняного адміністративного права діяльність публічної адміністрації у сфері забезпечення прав дітей не досліджувалась, хоча в цьому існує потреба як у теоретичному аспекті, так і з позицій формування ефективних заходів публічного адміністрування ювенальної політики.

Досвід еkleктичного поєднання інерції радянського управління з новими технологіями адміністрування перетворив публічну адміністрацію в цій сфері на суперечливий механізм з громіздкою структурою,

неспроможною адекватно реагувати на соціально-економічні зміни, відповідати *публічному інтересу*. Науковий пошук, характерний для будь-якої діяльності, завжди випереджає в часі існуючий обсяг знань, а також існуючий адміністративно-правовий режим відносин.

Розуміння того, що вітчизняне адміністративне право перетворюється з права державного управління на галузь, яка визначає перш за все права та обов'язки публічної адміністрації щодо суб'єктів громадянського суспільства, а наукове осмислення і подальша розробка теорії публічної адміністрації є одним з магістральних напрямків доктринального його оновлення, трансформацію у сучасну галузь європейського змісту, дозволило запропонувати підходи до нового етапу адміністративно-правових досліджень у вітчизняному праві. Публічна адміністрація в європейському адміністративному праві визначається як сукупність органів та установ, які реалізують публічну владу шляхом виконання закону, підзаконних актів та вчинення інших дій в публічних інтересах. Публічне адміністрування - це діяльність суб'єкта публічної адміністрації на виконання владних повноважень публічного змісту (управління, надання адміністративних послуг, застосування адміністративних стягнень тощо) [4, с. 167-168; 7, с. 2].

Право (правове регулювання) посідає основне місце в регулюванні відносин у сфері, що досліджується. За результатами аналізу наукової літератури можна констатувати домінуючий стан досліджень адміністративно-правових проблем забезпечення прав дітей. Проте незважаючи на значну кількість адміністративно-правових розробок, фактичний стан забезпечення прав дітей залишається вкрай низьким. Кількість проведених досліджень не змогла створити відповідного наукового підґрунтя цієї діяльності.

Такий стан, на нашу думку, зумовлений такими обставинами: по-перше, значну кількість досліджень було здійснено до прийняття Концепції адміністративної реформи (1998 р.), а тому вони мають вади, обумовлені радянським розумінням адміністративного права, його домінуючою управлінською складовою. По-друге, це ніяк не знижує відповідної наукової цінності досліджень, а навпаки, надавало законодавцю можливість запроваджувати запропоновані інноваційні ідеї, а науковій спільноті - підґрунтя для дискусій та активного наукового пошуку. По - третє, пострадянський період продовжує свою історію не тільки в часі, але і в окремих публікаціях, і навіть посібниках та

дисертаційних дослідженнях. По-четверте, тривала дискусія щодо предмета адміністративного права слугує, з одного боку, розвитку української доктрини адміністративного права, а з іншого боку, впливає як на наукову, так і на правотворчу, правозастосувальну діяльність. Тому виникає необхідність дослідження цих проблем у відповідності до поступового оновлення змісту доктрини адміністративного права та чергового етапу адміністративної реформи. Одним із шляхів такого оновлення має стати удосконалення змісту принципів цієї галузі права та гармонізація їх системи із системою європейських принципів адміністративного права, що стане чинником привнесення в правову систему України європейських демократичних цінностей, посилення її спрямованості на утвердження та забезпечення прав, свобод людини і громадянина [6, с. 212].

Слід зазначити, що за наявності значної кількості різноманітних джерел наукою не було розроблено цілісної теорії публічного адміністрування захистом прав дітей, яка б відповідала новій доктрині вітчизняного адміністративного права як практичному спрямуванню на повніше забезпечення прав, свобод і законних інтересів дітей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Наведені обставини зумовлюють актуальність зазначеної теми, її важливе теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку адміністративного права, теорії та практики публічного адміністрування відповідно до сучасного етапу українського державотворення.

Використана література:

1. Виступ Президента України В.Ф. Януковича з нагоди 20-ї річниці незалежності України 23 серпня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ns.voladm.gov.ua/index.php>.
2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. - К., 1996.
3. Опацький Р.М. Стан підліткової злочинності в Україні (в таблицях, діаграмах, схемах) 2010 – 2012 роки. / Довідник. - Д.: Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. - 2012. 76 с.
4. Коломоєць Т.О. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч. - К., 2011.
5. Адміністративне право: Навч. програма / За заг. ред. д-ра юрид. наук проф. В.К. Колпакова. - К., 2010.
6. Комзюк А.Т. Напрями розвитку адміністративного права України в контексті пріоритетного забезпечення прав і свобод людини і громадянина // Вісник ХНУВС. - 2011. - № 2 (53). - С. 206-214.